

Bruno Brun – rodonačelnik beogradske škole klarineta

Sažetak

Profesor Bruno Brun rodonačelnik je tzv. beogradske škole klarineta, čiji su izdanci najpoznatiji izvođači i nastavnici sa prostora bivših jugoslovenskih republika. Iako iz siromašne rudarske porodice, ovaj rođeni pedagog uspeo je da uz svakodnevno stručno usavršavanje, posvećenost voljenom instrumentu i predanost svojim učenicima dosegne nivo najvišeg društvenog uvažavanja. Kao član mnogobrojnih orkestara pre, tokom i nakon Drugog svetskog rata, ali i kao solista i član manjih muzičkih sastava, svoju umešnost na klarinetu iskazivao je i na koncertnim nastupima širom sveta. Svoj talenat iskazao je i kroz komponovanje, zatim sastavljajući udžbenike za polaznike škola klarineta, ali se naročito istakao i kao borac za bolje uslove života i rada kulturnih radnika Srbije, te je otuda i nagrađen Sedmojulskom nagradom.

Ključne reči: Bruno Brun, klarinetista, profesor, kompozitor

Bruno Brun je rođen 14. avgusta 1910. godine u Hrastniku (Slovenija), u porodici kolonista koja je, kao i većina u tom rudarskom mestu, doseljena u prvoj polovini 19. veka iz Tirola. Kao jedno od devetoro dece rudara Hermana i domaćice Eme, Bruno je pod uticajem sestre Marije veoma rano zavoleo violinu, a na savet starijeg brata Jožeta, inače fagotiste, krenuo je „trbuhom za kruhom“, ali i za svojim snovima, u daleki Vršac. Još kao nebrijani pubertetlija (tj. sa 13 godina) upisao se u Vojnu muzičku školu i započeo školovanje i na klarinetu. Ubrzo će odlučiti da upravo taj duvački instrument bude njegovo životno opredeljenje (Šotra 1967, 4). Nakon trogodišnjeg školovanja, budući da je bio jedan od darovitijih đaka, dobio je

priliku da radi kao pomoćnik nastavnika klarineta¹ i na taj je način stekao i svoja prva iskustva iz oblasti muzičke pedagogije. Period od 1927. do 1938. godine proveo je u vojnoj službi, koja mu je, po ličnom svedočenju, bila veoma teška.² Bio je član Vojnih muzika u Vranju, pri I pešadijskom puku (1927 – 1929), i u Tuzli, pri XXV pešadijskom puku (1929 – 1933), a zatim je do 1938. godine nastupao kao član orkestra Kraljeve garde u Beogradu.³

Po dolasku u prestonicu Kraljevine Jugoslavije upoznaje se sa beogradskim izvođačima i muzičkim stvaraocima, te kao vrsni instrumentalista biva prepoznat kao neko ko je kadar da izvodi složena muzička dela, i na poziv svoga budućega venčanog kuma, Vilka Strajnara, postaje član operskog orkestra Narodnog pozorišta, za koji će nastupati narednih sedam godina.⁴ Iste godine (1938), u želji da još više stručno napreduje, upisuje Srednju muzičku školu pri Muzičkoj akademiji, osnovanoj samo godinu dana ranije, i kao već iskusni izvođač, koji iza sebe ima veliki broj koncerata u zemlji i u inostranstvu,⁵ pohađa redovnu nastavu. Profesor na glavnom predmetu bio mu je kolega iz Opere, Franjo Partlić. S njim na grupi bili su još Komad Eljub, Milan Kosovalić i Zvonimir Cvija,⁶ ali se on kao stariji kolega i muzičar sa iskustvom izdvajao svojim izvedbama na internim koncertima, te je tako dobio priliku da na prvom javnom koncertu đaka Akademije i Srednje škole, održanom 10. juna 1940. godine, nastupi kao jedini klarinetista, i to u pratnji profesora klavira Jana Nekvinde. Izveo je Koncertino za klavir u es duru, Karla Marije Vebera.⁷ Uporedo sa praćenjem nastave, te godine je započeo dugotrajnu i izuzetno uspešnu karijeru na koncertnim podijumima Jugoslavije, ali i širom sveta, ponajviše Evrope. Kao član kamernog orkestra Radio Beograda, nastupio je na prvom koncertu koji je ovaj

¹ Fakultet muzičke umetnosti (FMU) – Dosije Bruna Bruna.

² Emisija TV Beograd posvećena životu i radu Bruna Bruna, emitovana 14. septembra 1971. godine (Programski arhiv TV Beograd, inv. br. 214669).

³ (FMU – Dosije Bruna Bruna).

⁴ Od 1. 7. 1941. do 31. 12. 1943. zvanično je bio zaposlen pri *Soldatensender Belgrad - Sender Belgrad (Radio Beograd)*, ali je i dalje nastupao i za orkestar Opere.

⁵ Kao član najboljeg vojnog orchestra, 1937. godine učestvovao je na turneji po Rumuniji (Bukurešt, Krajova, Temišvar) (FMU – Dosije Bruna Bruna).

⁶ Muzička akademija u Beogradu: izveštaj za školsku 1938 – 39. godinu, Beograd 1938, str. 57.

⁷ Muzička akademija u Beogradu: izveštaj za školsku 1939 – 40. godinu, Beograd 1940, str. 32.

ansambl priredio u sali Kolarčeve zadužbine (Simić-Mitrović i dr. 1988, 436). Odličnu saradnju ostvarivao je sa fagotistom Ivanom Turšićem i oboistom Josipom Medvenom, oformivši sastav koji je katkad proširivan za jednog člana, a čije je nastupe nekoliko puta prenosio i Radio a.d. (Beograd).⁸

Kako bi što pre završio školovanje, po završenom drugom razredu tražio je da mu se omogući polaganje programa i za narednu godinu, ali mu upravnik Srednje muzičke škole, Jovan Bandur, nije izašao u susret, jer se, po njegovoj tvrdnji, za tako nešto nije moglo naći uporište u propisima.⁹

Bombardovanje Beograda dočekao je kao redovni đak trećeg razreda Srednje muzičke škole i član operskog orkestra i orkestra Beogradske filharmonije.¹⁰ Kako je bio bez vojnog rasporeda, aprilske borbe proveo je u prestonici Kraljevine Jugoslavije i već se 12. maja pojavio na predavanjima, kada je Akademija počela ponovo sa radom. Kako je gornji sprat bio oštećen od detonacija, a časovi zbog uštede energije održavani samo od 8 do 16.30 časova, nastava je trajala samo dva meseca. Iako je posle letnjeg raspusta ova visokoškolska ustanova počela da radi, i to u gotovo punom kapacitetu, upućivanja žalbi Ministarstvu prosvete zbog loših uslova za rad maltene nisu prestajala. Kako sluha za ove probleme nije bilo u dovoljnoj meri, Uprava je bila primorana da u jednom trenutku prekine nastavu u školskim prostorijama i zamoli profesore da u periodu od polovine novembra pa do pred katolički Božić 1941. godine održavaju časove u svojim stanovima, u zavisnosti od mogućnosti. Bruna Brunu takvo stanje u ovoj obrazovnoj instituciji nije sputalo u njegovim nastojanjima da dođe do diplome, već je nastavio da sa Franjom Partlićem deli školsku učionicu, ali i koncertne podijume.¹¹

U školskoj 1942/43. godini bio je na završnoj godini Srednje muzičke škole, iako je na osnovu redovnog tempa trebalo da bude razred niže. Bruno Brun je jula 1943. godine, uz podršku profesora Partlića, polagao završni ispit za sticanje diplome Srednje muzič-

⁸ O tim nastupima obavestavale su u najavi radio-programa novine *Vreme* (30. 1. 1940, str. 12; 18. 3. 1940, str. 10; 14. 10. 1940, str. 6) ili *Srpski narod* tekstem „Koncert kamerne muzike Betoven-Šubert-Kazela“ (6. 3. 1943, str. 14). Novine dostupne na: <http://www.unilib.rs/istorijske-novine/pregled>.

⁹ Istorijski arhiv Srbije (Muzička akademija u Beogradu, F2).

¹⁰ Januara 1941. je sa Beogradskom filharmonijom nastupao u Budimpešti (FMU – Dosije Bruna Bruna).

¹¹ Istorijski arhiv Srbije (Muzička akademija u Beogradu, F4).

ke škole, što mu je omogućeno nakon molbe potpisane i od strane ostalih predmetnih nastavnika.¹²

Zvanje diplomiranog muzičkog umetnika stekao je tek sa 35 godina, kao porodičan čovek, otac jednog deteta, i sa statusom prekaljenog klarinetiste, koji je ostvario mnoštvo nastupa – što kao solista, što kao član različitih orkestara i muzičkih sastava.¹³ Naime, Bruno Brun, Josip Pikelj, Živojin Zdravković i Mihael Gunzek su 4. aprila 1945. godine podneli molbu za izjednačavanje njihove diplome sa klase za duvače i harfu sa diplomom univerzitetskog ranga, jer im je to nova Uredba omogućavala. Na osnovu njihovog obraćanja, Savet Muzičke akademije poslao je dopis Ministarstvu prosvete kako bi se pomenutoj četvorici omogućilo polaganje diplomskog ispita, na kome bi izveli jedan koncertni program i dali formalne i estetske analize dela koje izvode, kako bi njihova diploma Srednje škole bila izjednačena sa diplomom Akademije, a s obzirom na to da ranije nije postojao odsek za duvačke instrumente i harfu. U pomenutom dokumentu navodi se Bruno Brun kao neko ko je najbolji na svom instrumentu, kao i to da samo Josip Pikelj može predavati harfu, te da je vrlo nezgodno da ova dvojica kao predavači potpisuju diplome, a da su pritom nižeg zvanja od svojih diplomaca. Komisija pred kojom je Bruno Brun polagao završni ispit bila je u sledećem sastavu: Franjo Partlić, Stanojlo Rajičić i Mihailo Vukdragović, a samo pet dana kasnije zvanično je ustoličen za nastavnika klarineta na Akademiji.¹⁴

Nakon Drugog svetskog rata nastupao je kao član Beogradskog duvačkog kvinteta, a bio je i nezamenljivi član Beogradske filharmonije, orkestra Beogradske opere i Simfonijskog orkestra RTV Beograd. Takođe, kao solista i u kamernim ansamblima muzicirao je širom sveta, ponajviše u Evropi (Pejović 2009, 252–253). Ostvario je nastupe u Francuskoj, Istočnoj i Zapadnoj Nemačkoj, Austriji, Italiji, Švajcarskoj, Sovjetskom Savezu, kao i u Libanu.¹⁵ Nakon obnove diplomatskih odnosa sa Kinom bio je na turneji po Dalekom istoku,

¹² Istorijski arhiv Srbije (Muzička akademija u Beogradu, F6).

¹³ Za nastavnika klarineta postavljen je 22. oktobra 1945. godine, 26. decembra 1947. godine postaje docent, 23. jula 1954. godine stiče zvanje vanrednog profesora, da bi tek 7. aprila 1961. godine postao redovni profesor Muzičke akademije (FMU – Dosije Bruna Bruna).

¹⁴ Istorijski arhiv Srbije (Muzička akademija u Beogradu, F7). U decembru 1951. godine išao je na jednomesečno stručno usavršavanje kod najpoznatijeg svetskog klarinetiste – Ulisa Delekliza (FMU – Dosije Bruna Bruna).

¹⁵ (FMU – Dosije Bruna Bruna).

kao član Trija Bruno Brun, Karlo Rupel i Marjan Leskošek, i tako je imao priliku da upozna Ho Ši Mina. Međutim, sa velikim entuzijazmom širio je zvuk klarineta i po školama, domovima kulture i na raznim manifestacijama širom zemlje. U više navrata pozivan je za člana žirija na najpoznatijim domaćim i međunarodnim konkursima muzičkih umetnika (Brun 2017, 16).¹⁶

Ipak, dolaskom na mesto profesora Muzičke akademije u Beogradu, Bruno Brun je načinio taj presudni korak koji će ga, barem po svedočenjima drugih, izdvojiti od ostalih klarinetista i postati ono na osnovu čega će ga svi pamtiti, budući da će pedagoški rad postati njegova glavna preokupacija. Svu svoju volju, radni elan i znanje usmerio je u narednih trideset ka svojim studentima, koji i dan-danas, 40 godina nakon Brunove smrti, znaju da cene njegovo požrtvovanje i predanost koju je pokazivao u radu sa njima (Logar 1989, 34). Mnogi od njih sećaju se očinskih saveta, novčane pomoći, ili pak kuvanih obroka za trpezom u njegovom domu, na adresi Zdravka Čelara br. 4.¹⁷ Kroz rad sa profesorom Brunom prošli su najbolji klarinetisti sa prostora bivših jugoslovenskih republika, koji su tokom svojih uspešnih pedagoških ili solističkih karijera pronosili dobar glas o tzv. beogradskoj školi klarineta, čijim se rodonačelnikom može smatrati upravo Bruno Brun. Dovoljno je pomenuti samo sledeća imena da bi se stekla predstava o veličini i značaju ove škole: Ante Grgin, Nikola Srđić, Milenko Stefanović, Božidar Boki Milošević, Ernest Ačkun, i drugi (Milenković 2000). U svrhu uspešnog školovanja mladih klarinetista sačinio je udžbenike „Škola za klarinet I“, „Škola za klarinet II“ i „Izbor malih komada za klarinet i klavir“, koji se i danas redovno koriste u muzičkom obrazovanju.

Kao član Saveza muzičkih umetnika Jugoslavije, Saveza muzičkih pedagoga Jugoslavije i Udruženja muzičkih umetnika Srbije, biva prepoznat kao angažovani društveni radnik, te 1963. godine postaje prorektor Umetničke akademije, a od 1965. do 1971. i njen rektor.¹⁸ Jedan je od najzaslužnijih za formiranje Katedre za duvače u Novom Sadu i konstituisanje Muzičke akademije u Prištini, a velikim ličnim angažovanjem uspeo je da doprinese završetku izgradnje nove zgrade Fakulteta dramskih umetnosti na Novom Beogradu (Brun 2017,

¹⁶ Razgovori sa Bojanom Brunom, Antom Grginom i Mišom Gerićem potvrđuju ove podatke.

¹⁷ Pojedini studenti živeli su kod profesora Bruna na pomenutoj adresi.

¹⁸ Godine 1960. postaje šef Odseka duvačkih instrumenata i član Saveta Muzičke akademije, a dve godine kasnije biva izabran za prodekana pomenute visokoškolske ustanove (FMU – Dosije Bruna Bruna).

16) što mu je, po tvrdnjama njegovih studenata, prijatelja i članova porodice, trajno oštetilo zdravlje i donelo preranu smrt.

Dobitnik je mnogobrojnih nagrada, povelja i plaketa¹⁹, od kojih se posebno izdvaja Sedmojulska nagrada za životno delo (1969), ali mu je kao strastvenom pecarošu najveće zadovoljstvo tokom poslednjih godina života predstavljalo vreme provedeno na njegovom čamcu, u malenom selu Ivanovo kraj Dunava. Ostaje žal – i lična i ljubitelja muzike – što su *Četiri minijature* za klarinet i klavir ostale njegovo jedino delo, jer za ovaj hobi jednostavno nije imao vremena, iako se za kompoziciju ozbiljno „zagrejao“ radeći privatno sa Milojem Milojevićem još tokom Drugog svetskog rata. Ipak, imao je tu čast da Ulis Delekliz (Ulysse Delécluse), najpoznatiji svetski klarinetista, izvede *Minijature* u sedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku.²⁰

Umro je 27. februara 1978. godine u Beogradu i sahranjen je na Novom groblju, u Aleji zaslužnih građana (Brun 2017, 16).

Izvori

Arhiv Fakulteta muzičke umetnosti - *Dosije Bruna Bruna*.

Digitalna biblioteka Univerzitetske biblioteke „Svetozar Marković“.
Dostupno na: <http://www.unilib.rs/istorijske-novine/pregled>
(pristupljeno novembra 2018).

Intervju: Bojan Brun, Miša Gerić, Ante Grgin.

Istorijski arhiv Srbije - Muzička akademija u Beogradu, F1-F9.

Muzička akademija u Beogradu : izveštaj za školsku 1937-38. godinu, Beograd 1938.

Muzička akademija u Beogradu : izveštaj za školsku 1938-39. godinu, Beograd 1939.

Muzička akademija u Beogradu : izveštaj za školsku 1939-40. godinu, Beograd 1940.

Programski arhiv TV Beograd. *Intervju sa profesorom Brunom Brunom u njegovom stanu i časovi nastave sa studentima na Muzičkoj akademiji i Bruno Brun u šetnji pored reke i na pecanju*. Inv. br. 214669, emitovano 14. 09. 1971.

¹⁹ Od strane Predsedništva Vlade Srbije nagrađen je za umetnički reproduktivni rad – novčano 1948, a iste godine od strane Komiteta za kulturu i umetnost – za uspešan pedagoški rad. Dobitnik je i Ordena rada II reda i Ordena rada sa crvenom zastavom (FMU – Dosije Bruna Bruna).

²⁰ Iz intervju sa Bojanom Brunom.

Literatura

- Brun, Miloš. 2017. „Bruno Brun“. U *Znameniti Slovenci u Beogradu 4*, ur. Biljana Milenković Vuković, 16-17. Beograd : Društvo Slovenaca u Beogradu – Društvo Sava.
- Dvadeset godina Muzičke akademije u Beogradu : 1937-1957. Beograd : [Muzička akademija], 1958.
- Logar, Mihovil. 1989. Slovenci u srpskoj muzici II. *Pro musica* 141: 34.
- Milenković, Mirjana. 2000. *Sa neba samo kiša pada : Božidar-Boki Milošević*. Beograd : Draganić.
- Simić Mitrović, Darinka i dr. 1988. *Da capo all'infinito: pola veka od osnivanja Simfonijskog orkestra i Hora Radio-televizije Beograd*. Beograd : Radio Beograd.
- Šotra, Jasna. 1967. Bruno Brun. *Pro musica* 26: 4.
- Pejović, Roksanda. 2009. *Pregled muzičkih događanja : (1944-1971) : muzičari-pisci u beogradskom muzičkom životu druge polovine 20. veka. Branko Dragutinović (1903-1971)*. Beograd : Fakultet muzičke umetnosti, Katedra za muzikologiju : Signatur.

Miloš Brun
OŠ Radojka Lakić
Beograd, Srbija
zaklegof@gmail.com

BRUNO BRUN – ZAČETNIK BEOGRAJSKE ŠOLE KLARINETA

Profesor Bruno Brun je začetnik tim. beogradske šole klarineta, kjer so kalili najslavnejši izvajalci in učitelji s prostora bivših jugoslovanskih držav. Čeprav je izviral iz revne rudarske družine, je ta rojeni pedagog z vsakodnevnim strokovnim izpopolnjevanjem, posvečenostjo ljubljenu inštrumentu in predanostjo svojim učencem uspel doseči raven največjega družbenega spoštovanja. Kot član številnih orkestrrov pred, med in po drugi svetovni vojni, pa tudi kot solist in član manjših glasbenih sestav, je svojo spretnost na klarinetu izražal tudi na koncertnih nastopih širom sveta. Svoj talent je izražal tudi s skladanjem, s pripravo učbenikov za učence šole klarineta, prav posebej pa se je izkazal kot borec za boljše življenjske in delovne pogoje kulturnih delavcev Srbije, za kar je prejel tudi sedmojuljsko nagrado.

Ključne besede: Bruno Brun, klarinetist, profesor, skladatelj

Miloš Brun
Radojka Lakić Primary School
Belgrade, Serbia
zaklegof@gmail.com

BRUNO BRUN: THE FOUNDER OF THE BELGRADE CLARINET SCHOOL

Professor Bruno Brun was the founder of the so-called Belgrade Clarinet School, which shaped the most famous music performers and teachers from the former Yugoslav republics. Although born into a poor family of miners, this genuine pedagogue managed to earn the highest level of respect from the community through everyday professional development and dedication to his preferred instrument and his pupils. As a member of numerous orchestras both before and after World War II, as well as a soloist and a member of small music ensembles, he demonstrated his clarinet-playing skills at concerts and performances all over the world. He also demonstrated his talent through composition and the preparation of textbooks for the students of clarinet. However, his striving to improve the living standard and working conditions for cultural workers in Serbia is particularly noteworthy. Due to this, he was awarded the Seventh July Prize.

Keywords: Bruno Brun, clarinetist, professor, composer